

# DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

<p><b>Szerkesztőség és kiadóhivatal:</b> Debrecen, collegium.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felelős-szerkesztő: <b>BIKY ANDOR.</b></p> <p>Szerkesztőtársai: <b>Debreczeni István, Faust Imre.</b></p> <p>Kiadóhivatali főnök: <b>Gönczy Béla.</b></p>	<p><b>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</b></p> <p>Egész évre . . . . . 5 korona. Fél évre . . . . . 2 kor. 50 fill</p> <p>Ifjúsági egyesületeknek . . . . . 4 korona Főiskolai hallgatóknak . . . . . 3 korona</p> <p>Egyes szám ára: 40 fillér.</p>
--	--	---

## Vidéki főiskoláink ifjuságának feladata.

Felsőbb intézeteink ifjuságaihoz szólok. Ahoz az ifjusághoz, mely a középiskola kötelekéből kilépve tudományos, szóval magasabb társadalmi pályák futására készül. Itt a pálya kezdetén a célról akarok beszélni, melynek magasztossága kell, hogy áthasson minden magyar művelt ifjut, akit a sors, vagy saját szorgalma, tehetsége arra a feladatra jelölt, hogy vezetője legyen ennek a parányi nemzetnek, ennek az ezeréves, sok vésztől hányódó hazának.

Szorosabban véve, a vidék főiskoláinak ifjuságát akarom figyelmeztetni arra a kultur szerepre, melynek öntudatos miveltése első kötelessége, míg akadémikus s továbbra pedig nagy feladata lesz, mint magyar hazafinak.

Egy új világ teremtése vár ma a magyar ifjuságra, a művelt magyar középosztálynak megteremtése.

A régi köznemesség fiai kevesen vannak, részint neveltetésük ósdi volta miatt nem bírják, vagy nem értik, nem tudják betölteni azt a magas, de nehéz szerepet, melyet a magyar nemzettől közigazgatási és kulturai elsősége létefenntartása végett követel.

Szerepet kell juttatni tehát a szegényebb, befolyással nem bíró szülők gyermekeinek is. Nálunk minden művelt embernek óriási feladata van. Ők a kapcsok, melyek a magyarságot összekötik a művelt nyugattal, annak a sorsával. A kultur pálya követőinek, ha akar valamit érni felsőbb oktatásunk, első feltétel, hogy igaz magyar szelleműek legyenek.

És itt nyomul előtérbe a vidéki főiskola ifjuságának nemzet-kulturai szerepe. Megmagyarosítani a nemzetiségeket, felszivni a nemzet testébe azt a szláv kitartást és germán szorgalmat, mellyel hatalmas törzseik a világ uralmát szerzették meg.

És ezt csak az által éri el a magyar ifjuság, ha azt az őserőt, mellyel valaha csatatereken aratott diadalt, a mai, modern korkövetelte feladatok végzésére fekteti be. Dolgozni, dolgozni, tanulni, tanulni folyton a nagy célért, a magyarság jövőjéért.

Romlott közigazgatás és bomló közélet, tudatlan és szegény nép megfertözve a nemzetköziség maszlagától, idegen műveltebb népek érdekeinek kiszolgáltatott nemzet ázsiai konzervativizmus szendergő álmaitól elbódítva áll a pályáján induló magyar ifju előtt. Ezekre a terekre kell új erőket, oszlopokat, apostolokat, világító fáklyákat állítani. És vigyázni mindenütt, hogy ez mind a magyarságból teljen ki.

A korhadt tagok helyét eddig azok foglalták el, akiknek csupán egyéni vagy családi érdeke követelte a jólétet, a gazdagságot. Földjeinken a régi bérlők váltak urakká. Kereskedelmünkben a régi ügynökök lettek a házak főnökeivé.

Nekünk ifjaknak, jobban, többet kell tenni, mert a mi erőnk egyuttal a nemzet ereje, a nagyságunk, vagyionosságunk a nemzet nagysága, vagyionossága, s mi nemzetünkért is küzdünk. Aki kötelességét, feladatát pontosan elvégzi, az nálunk az igazi hazafi, de aki csak elpipálja, elborozza, elkávéházazza, azok az igazi hazaárulók. A jövő romlásának, a nemzet pusztulásának élő és mozgó bacillusai.

Mi ránk vár, mi nekünk kell tehát a magyarságba új erőt vinni, részint mi magunkat, részint más nemzetiségű társainkat. Mert az talán nem lesz jövőre is nemzeti feladat, hogy táblabíró módra csupán a dohány és bor fogyasztásával hajtsunk egyenes hasznót a kir. kincstárnak.

Ma a munka korát éljük; csak a szorgalom ad ma biztos kenyeret. Minden emberre minél tanultabb, annál nagyobb szüksége van a magyar nemzetnek, hogy az mutasson példát, hogy serkentse a csüggedőt, hogy álljon a kidőlt helyére,

hogyan használja ki a rendelkezésére álló, nemzetgazdagító forrásokat. Mert nem csupán a zsenik adják és szerzik a jogot a nemzeteknek a fennmaradáshoz; nem, az nem lehet fokmérője valamely nemzet műveltségének, hogy hány kiváló, rendkívüli egyéniséget szül, ha, azok idehaza kórházakban halnak el, vagy idegen ország tala-  
ján találják kenyerüket.

Magasabb szempontoknak kell tehát vezetni ezután az ifjúságot, ha élni akarunk. Minden erejével a műveltség terjesztésének szolgálatába kell állania.

Műveltség kell ahoz, hogy napjainkat méltányolni tudjuk, hogy eredményes munkát tudjunk végezni, hogy a nemzet bomló rétegeit a közös célok felmutatásával összeköthessük.

Ennek a feladatnak főrésze kötelességévé lesz a vidéki főiskolák ifjúságának már az akadémia körében. Városaink közéletének európaivá tétele az ifjúság szerepe. Őneki a nemzet azon szervének kell lennie, mely levezesse városaink életébe a modern gondolkozást; a kitartó munkát. Foyton tanulással el kell lesni a siker titkát az idegen nemzetektől, ide-haza vizsgálni a hibát, az elmaradottság okait, keresni reá az orvosságot. Mindenütt féltő gonddal kell őrködni a magyarság fölényének meg óvása és kimutatása mellett.

Csak művelt fő és magyar szív teremthet itt új világot.

Ennek a megszerzésében látom én kétszeres kötelességet a vidék főiskolai ifjúságának.

**Tarnóczy Lajos.**

## Találkozás.

Irta: **Vidovich Ernő.**

Reggel négy óra volt, mikor Kapornay Miklós elbucszott a menyasszonyától. Kiment az utcára, hideg, téli reggel volt, ajkán ott égett még az utolsó csók és az utolsó forró tekintet, sétálni indult és elgondolkozott.

Nagyon szerette a menyasszonyát. Szerencsefia volt, aki huszéves korában került fel a fővárosba és harmincéves korára keresett ügyvéd, gazdag ember vált belőle. A végén megpecsételte a jövőjét egy szép leány kezével és nagy vagyonnal.

Kiért a belvárosból és egy ismerős külvárosi utcán találta magát. Előtte egy gyanus korcsmából pislákoló fény áradt, ez a hely is nagyon ismerős volt előtte, mint fiatal ember gyakran járt ide, mikor zajos tivornyázások után egy pohár pálinkával akarta eltompítani az idegeit.

Most is szinte öntudatlanul indult a korcsma felé és benyitott az ajtón.

Az ivóban két piros abrosszal beterített asztal volt, két hosszú asztal. Az egyiket egy csomó fiatal jogász ülte körül, zajosan mulattak, a másik asztalnál egy magános férfi ült. Fejét a tenyerébe hajtotta, előtte barnászinű folyadék állott. Kapornay ismerte azt jól, maga is

## Gondolatok Rákóczi hamvainak hazahozatalakor.

»Hazánk szentje, szabadság vezére. Dicső fényben fénylő csillagunk, nagy Rákóczi!... Haza jössz tehát! Itt nyugszol végre e földben, melyért száműzve haltál!... Álmunk valóra vált!

Ifju nemzedék! Tudod-e mit jelent haza hozni nagy Rákóczi hamvait? Tudod-e mit tesz engesztelni, jóvátenni kétszáz évnek hálátlanságát, rút bűnét? Gondolod-e, hogy csendesen, nyugodtan alussza álmait tovább Árpád-szerzette szent földünkben az önzetlen, a dicső fejedelem? Nyugodtan, felemelt fővel mondod-e ezután: »eleget tettem Rákóczi emlékének?«

Debreceni ifjúság! Rákóczi önzetlen volt, egyedül forrón szeretett hazája lelkesítette, annak szomorú állapota aggasztotta. S mikor az önzetlen, a dicső fegyvert fogott, az igaz magyar melléje állt; *tömörültek egy zászló alatt és... Szereztek magoknak becsületet, dicsőséget!*

E cél, e magasztos eszméért; egy ilyen dicső fejedelemért tudsz-e lelkesülni?! Látod a közönyös, mivel sem törődő társadalmat? Imé az is megmozdult! S te, kinek lelkesülni kell a szentért, nemesért, dicsőért, kinek nemes idealizmussal szívében kell ápolni a nagyok emlékét, te volnál hálátlan? *Te sértenéd meg őt kinos széthuzással? Óh ne felelj! Félj, rettegj inkább... hogy meg ne forduljon vétked miatt csendes sírjában a nagy, a dicső, az önzetlen Rákóczi!*

...Hazahozunk összel, hazahozunk akkor, amikor nincs virulás, nincs tenyészet, amikor elmulást hirdet minden-minden! A virágok nem il-

sokáig élt evvel abban a korban, mikor az ifju tetszeleg magának avval a gondolattal, hogy rombolja a szervezetét, mert fiatalon akar meghalni.

Leült az asztal másik végére s egy pohár pálinkát rendelt. Csudálkozva vizsgálta a másikat, nagyon ismerős volt előtte.

Az egyszerre felemelte a fejét és meglepetve néztek egymásra.

— Te vagy az, Imre? — kérdezte ámulva Kapornay?

Bertalan Imre volt. Gyermekkori jó barátja, akivel együtt került fel a fővárosba. Sokáig jó barátok maradtak itt is. Egyszerre aztán Bertalan kerülni kezdte, csak néha hallott hirt felőle és az nagyon szomorú volt, hogy egyre sülyed

Bertalan felállott és melléje ült.

— Hogy kerültél te ide? — kérdezte.

Kapornay nem tudott felelni. Elkéseredve nézte a jó barátját. A külseje el volt hanyagolva, ruhája kopott. A tekintete tétova, zavaros volt, egész valóján látszott a megrontott szervezet és a romlásnak induló szellemi élet.

— Hát te hogy jutottál eddig? kérdezte bánatosan.

— Hosszu története volna annak, Miklós. Mindenestre szomorubb, mint a te históriád. Nem is érdekelhet az téged, hiszen boldog, megelégedett vagy, el sem tudnád hinni.

latoznak, az erdők nem zöldelnek, a mezők is koparak... S téged hozunk az avaron, a sárgult leveleken, ködös, sőt éj időben. De nézz körül, ha a természet lemondást hirdet is, a mi arcunk kigyull!... Igen, ketten lesztek itthon, két Mekánk lesz tehát!...

A természet ismét újra éled, kivirul, zöldel; a nap verőfényes lesz, a levegő balzsamos lesz majd, — hirdeti az életet!

Hát a miért te harcoltál, kivirul-é? Hirdet-e hosszú, örök életet? Igen! hisszük, hogy hirdet, hogy örök lesz! Igen, mert itthon leszel, mert hirdeted nekünk az örök életet, hintesz és terjesztel örök világosságot, adsz nekünk erős lelket, munkakedvet, ha kell, megacélozod karunkat...

...Te, te, nagy Rákóczi, »kinek emlékére lángolunk és sirva fakadunk!«

Debrecen, 1906 október 12.

**Peleskey Sándor.**

### *Szomorú nóta.*

*Ha meghalok vigyetek el,  
Idegenbe, messze —*

*A siromat, a siromat  
Semmi ne jelezze.*

*Ugy sincs, aki megkérdezné:  
Ki nyugszik ott csendben,  
S ha megtudná, a siromra  
Egy-két könnyűt ejtsen...*

*Ha meghalok, menjetek ki.  
A temetőkertbe,  
Nézzétek meg, nézzétek meg  
A sirokat rendre:*

— Mondd el — szolt Kopornay.

— Ha valaha regényt irhatnék az emberi szenvedélyekről, az élet boldogságának és tragédiáinak okáról, azt a címet adnám neki: „Körülmények“. Ugyanaz a körülmény, amely téged boldoggá tett egész életedre, elüldözött a halál kapujáig, ahonnan már nem lehet visszafordulni, de nem is akarok.

— Köznapi történet. Szerelmes voltam. Akkor kezdem az ujságokba írni, megismerkedtem egy színésznővel és... szerettem, szerettem örült szenvedéllyel. Szeretett ő is. Ha láttad volna, milyen boldogság volt, mikor beritított hosszú, fekete sörényével, mikor ajkaink összeforrtak. Ehen tudtam volna halni, mert alig birtam elvenni ajkam az ajkáról.

— Rövid boldogság volt, hamarosan megtudtam, hogy az öreg grófját megtartotta továbbra is és én azt az ajkat csókoltam, amelyet egy félórával azelőtt ő halmozott el utálatos, hideg csókjaival. Te nem csalódtál soha, nem tudod érezni, mit szenvedtem én akkor. Elmentem még egyszer a lakására, meg akart csókolni s én neki rohantam, megvertem. Megvertem egy asszonyt, ott vonaglott a karjaim között, összetörtem minden csontját és még akkor is azt suttocta: Bocsáss meg, mert szeretlek.

— És azután... ide jutottam. Nem tudtam elfedni, gyötrődött a szívem, a lelkem. Eljött hozzám,

*Találtok egy bedőlt hantot,  
Mit nem jelez semmi,  
Ott, e sírnál, e sír mellett  
Akarok pihenni!...*

*Anyám mellett oly édes lesz  
Az örökös álmom  
Hej! e percet olyan régen,  
Olyan régen várom:  
Ezüstfehér jegenyének  
Hűs árnyéku lombja  
Azt susogja: óh jér ide  
Csendes nyugalomra...*

**Marjay Géza.**

### *Olyan az én lelkem...*

*Olyan az én lelkem,  
Mint ősszel a pusztá: hervatag, szomorú,  
Nincs annak öröme, csak a bánat, ború,  
Emészti szünetlen ..*

*Olyan az én lelkem,  
Mint ha egy szomorú, nagy temető lenne,  
S benne ezer színes, ragyogó ábrándkép  
Volna eltemetve.*

**Marjay Géza**

### **Bánk bán egy osztrák író felfogásában.**

Irta: **Stolz Ferenc.**

Mindig kíváncsi érdeklődéssel olvassuk egymás nemzetbelinek nézetét és felfogását a magunk nemzetéről, céljainkról és törekvéseinkről. Bizonyára a fajszeretet és nemzeti büszkeség okozza azt, hogy szinte izgatottan és folyton fokozó

lkönyörgött, bocsássak meg, de örült büszkeségem nem engedte. Feledni akartam, eltompítottam minden idegem, tengődtem éjszakáról-éjszakára, kába álomban töltöttem a nappalt, amíg idejutottam s feledni még sem tudtam. Minden pohárban ott érzem csókját, ölelését, különben hiába is teledném, ebből a világból már nincs visszatérés.

Kapornay némán hallgatta Mélységes sajnálkozás és vad düh fogta el.

— Ostobaság volt — szolt haragosan.

— Másnak ostobaság, nekem egy egész élet.

Bertalan felállott. Kiürítette a poharát.

— Én megyek aludni, mert reggel van — szolt.

Nem jössz?

Utnak indultak. Kinn ezalatt hó esett, friss, fehér lepel takarta be az egész kövezetet.

A koccsma előtt Bertalan megállott.

— Én erre megyek — szolt. Isten veled, örülök, hogy még egyszer láthattalak.

Kapornayt néma fájdalom fogta el. Nem tudott szólni, kezét nyujtotta és elváltak.

Utközben arról gondolkozott mind a kettő, hogy a frissen esett hó milyen keserves utat tesz meg az enyészetig, sár lesz belőle menthetetlenül, utálatos sár.



figyelemmel szoktuk követni az idegen írókat a mi népünk szokásainak, nemzeti vonásainak s egész jellemének rajzában. Minthogy a drámában, különösen a történeti drámában — mint azt Shakespeare drámái mutatják — a szereplő személyek az illető népfajnak az egész darab hangja, eszméi a kornak hű és igaz képét jellemzik, nem lesz indokolatlan, ha Grillparzernek *Ein treuer Diener seines Herrn* című szomorujátékát vizsgálva, különösen ama történetünkben oly jellemző kort, azon idők nagy alakjainak rajzát keressük Grillparzer felfogásában kifejezve.

Anyival inkább, mert a mi Katonánk körülbelül akkor, amikor ő ugyanerről a tárgyról írta meg tragikumának tisztasága, a korfestő és jellemző erő kiválóságánál fogva annyira kitűnő drámáját.

De különösen érdekel bennünket ez a dráma azon okból, hogy az osztrák kritikusok sokkal, de sokkal jobbnak tartják — az övéket, pedig hát mi Shakespeare mellé is nyugodt önérettel merjük állítani a Bánk bánt! A mi Bánk bánunk nagy értékét már régen kétségtelenné tették, én csak a feltünőbb ellentéteknél fogok rámutatni annak kiválóságaira.

Először is nézzük a Grillparzer drámájának tartalmát. — Bánk bánusznak, a király egy tanácsnokának házában vagyunk, melyet Ottó a királyné öccse vezetése alatt nagy csőcselék vett körül, gunyolva Bánkot és feleségét Ernyt, kik nagy korkülönbségük dacára is szeretik egymást. Ez bosszantja ugyanis Ottót, minden módon szeretné a nyugodt férjet féltékennyé tenni, azért is ahol teheti, ingerli. Ezért rendezte ezt a nagy lármát és csufolódást is, azonban Bánkot semmi sem zavarja ki nyugalmából. Erre Ottó arra törekszik, hogy a feleségét elcsábítsa. A király elmegy Galiciába és Bánkot teszi helytartójává, meghagyván neki, hogy hiven teljesítse kötelességét, míg ő távol lesz. Bánk annyira belemerül a kötelesség teljesítésébe, hogy a királynének sikerül Ernyt becézett Ottó öccsének kezére játszani. Erny a gyalázat elől öngyilkossággal tud csak menekülni. Bánk banusz pedig, az alatt, míg Ottó Ernyt körülrajongja, apró-cseprő dolgokkal vesződik. Felesége hiába kérte oltalmát, Simon öccse és Péter gróf, Erny bátyja szintén hasztalan szólították fel erélyes fellépésre — ő egész nyugodtan végezi dolgát. Erny gyalázatát megboszulandók, rokonai most lázadást támasz-

tanak és Ottó kiadását hiába követelve, megostromolják a várat Bánk teljesen feledve sérelmét, megmenti a királyi családot, azonban a királynét menekülése közben az üldözők Ottónak tartván megölik, Ottó szerencsésen (de csak a maga és nem az író szerencséjére) megmenekül. A király hazajön, a lázadóknak megbocsát, Ottót is szabadon ereszti. Bánk pedig, minden jutalmat elhárítván magáról, elvonul és felesége emlékének él.

Ennek a szomorujátéknak már tartalmából is kivehető, hogy ez nem tragédia. Legalább a főalak Bánk bán egyáltalán nem tragikai jellem. Pedig ennél a történetnél alkalmasabb tárgyat tragédiára alig lehetne találni.

Ezt a mi Katonánk észrevette és teremtett is oly erős összeütközést, melynél hatalmasabbat nem is lehetett. Szinte csodálkozni lehet azon, hogy Grillparzer erre nem gondolt, pedig e történetnek Bonfini-féle feldolgozásában határozottan kifejezésre jut az alattvalói hűség és a férji becsületérzés közötti összeütközés. Ismétlem, az ember csodálná, ha nem venné figyelembe azon körülményt, hogy egy császárhű osztrák ember írta és olyan időben, mikor cenzor elnézésére nem igen számíthatott, ha egy alattvaló törét a vétkes királynéra és a csábító hercegre emeli. Katona írói meggyőződését és igazán tragikai felfogását nem áldozta fel, Grillparzer ellenben elő akarta adni drámáját s ezért került minden erősebb hangot, sőt Bánk banuszt, mint a királyhoz való hűségnek nemes bajnokát akarta feltüntetni! Ám ez is szép! De vajjon milyenek képzeljük mi a királyhoz hű, a király érdekeit mindig és mindenben előmozdító embert? Nemde olyannak, aki királyát és hazáját egyformán szeretve, éppen az igaz, szívből fakadó hűségnél fogva szeretett királynak a sokszor kellemetlen igazságot is nyíltan és bátor lélekkel megmondja s ha kész is érte mindenét, véréit, vagyonát, életét feláldozni, de másfelől saját jó nevét, *becsületét* éppen olyan féltékenyen őrzi. Így áll előttünk a hű, a nemes és önértetes magyar! Így képzeljük *valóban* treuer Diener jellemét. És Bánk banusz? Hogy csakugyan megnyerje rokonszenvünket és bámulatunkat, ugyan milyenek ismerjük meg mindjárt az első jelenetben? Látjuk, mint készülődik a királyhoz, *első* szava: jaj, de szorit a csizmám! Talán vigjátéki jelenet fejlődik itt? És a csizma nem hagyja nyugodni, veszekszik szolgálival, a

kivülről jövő, a férjet a legnagyobb mértékben sértő gunydalra rá se hederit. Pedig még *szolgájának* önérzete és büszkesége is fellázad, mikor hallja urnőjének és urának gyaláztatását és ezért Bánk, a férj — pofonnal fenyegeti. Sőt figyelmezteti, nyissa ki az ablakokat, mert esetleg be találják zúzni, pedig hát drága pénzbe kerülnek! Arra meg egyenesen kidobja szolgáját, mikor az nagy meglepetéssel tudtára adja, hogy a tömeget Ottó herceg, a királyné öccse vezeti.

Felesége, Erny sirva menekül hozzá, a férjéhez — ki eddig derült hangulatban iszogatót és telhaborodva a gyalázó verseken, kéri férjét, hogy vessen ennek véget, Bánk banusz azonban nem talál ebben semmi meggyalázót, mert szerinte: Nur eine Schmach weiss ich auf dieser Erde — Und die heisst: Unrecht tun! (Csak egy gyalázatot ismernek és ez: igazságtalanul cselekedni.)

Ime a becsületére annyira büszke magyar képe! Ez volna Bánk banusz, egy főember! *Igy* egy kedélyes, báránytürelmű, német nyárs polgár beszél. Vagy igaztalanul cselekszik, ha elüzi a csőcseléket? Jaj, de hát Ottó a király sógora, kit egy kis tisztességre tanítani — felségsértés. De mit szól hozzá Bánk banusz, ha meghallja, hogy bizony a távozó király is egy könnyelmű, léha fráternek tartja az ő sógorát, kire — bármint is szeretné ezt az öccsét becéző, hiu királyné — nem meri az ország kormányát bizni, hanem Bánk banuszt teszi meg Reichsverweserré. A királyné rendkívül ingerült s mikor Bánk banusz hozzá közeledik, hogy hű szolgálatait felajánlja s hódolatát kifejezze, egyszerűen bolondnak, ostoba tökfilkónak mondja. Bánk pedig — szégyenke — elpityeredik, de miután a király kibékítette irányában a királynét, boldogan kezét csókol a haragvó asszonynak a nagyur!

Ez már mégis sok! Hogy ne is beszéljünk az akkori hatalmas s a királlyal szemben is nyakas oligarcháról, hol van itt az embernek, a férfinak büszkesége és önérzete! De még *fenségesebben* jellemzi Grillparzer a magyar nádort, mint a király helytartóját!

A II. felvonásban a királyné tanácsot tart, de a mulatni vágyó asszonyt nagyon untatja ennek a vén bolondnak (sic!) törvénymagyarázata, otthagya tehát, csak végezze az ügyeket, ő maga pedig öccsével mulatni, táncolni megy s hogy kedves öccsének minél kellemesebb estét

szerezzen, a vén bolond feleségét, Ernyt adja neki táncosnőül.

Ez alatt Bánk, a férj ott vesződik a kérényezőkkal és panaszosokkal. Előtte papiros, tinta, penna, toll, mely iszonyu vastagon tog (milyen bosszantó!) s mint egy vizsgálóbíró, úgy vallat és szitkozódik, mert szedte-vette parasztjai arra a *vakmerőségre* vetemedtek, hogy panaszt emeltek a *herceg* ellen, ki vetéseiket összetiporta.

A kornak valami kitűnő ismerete nyilatkozik abban, mikor a nádort a hatalmas főurat úgy rajzolja, mint egy apró-cseprő dolgokban parasztokkal vesződő kis hivatalnokot. Így a Bach huszárok viselkedtek pár évtizedekkel később! Ily jellemben, ily tettekkel mutatni fel a nagy és főlemelő hűség ideálját — nagy tévedés.

Hol itt a korhűség, mikor Bánk banusz magát *egyenlőnek* mondja az előtte térdeplő parasztokkal!

(Folyt. köv.)

### *Elkésett dalok.*

*Mig nem ismertelek,  
Magasba vitt a szárnyam.  
Csillagsugáros, holdsugáros  
Álomvilágba' jártam.*

*Mig nem ismertelek,  
Reményt reményre szóltam.  
És délibáb-rakotta váram  
Ott állott már előttem...*

*S kihunytak mind az álmok,  
Miket egymásra róttam.  
Lecsüggedt, béna lelt a szárny is:  
Te benned is — csalódtam.*

\*

*Csalódtam benned...  
Valamit vártam,  
Mikor veled kart-karba fűzve jártam  
A holdsugáros némaságban...  
Csalódtam benned!*

*Csalódtam benned...  
Valamit kértem,  
Az éltém', lelke'm' én odaigértem  
A csillagfényes néma éjben...  
Csalódtam benned!*

*Csalódtam benned...  
Csak egy szót vártam,  
Mikor feléd dalokban szálldogáltam...  
Lelkembem most holt némaság van...  
Csalódtam benned!*

Szabó István.

## Fürdön.

— Irta: **H. Nagy Jenő.** —

Kedves barátom, Guthy Nándor, beállított egy szép őszi délután hozzám. Épen Sipulusz tárcait olvastam. Letevén a könyvet, örömmel siettem üdvözölni, mert hatheti fürdőzése után most láttam először.

Siettem továbbá konstatálni egészséges, piros arcszínét és testi gyarapodását. Ennek a kijelentésnek igen vigyorgott az öreg s rágyujtott egy cigarettára.

Miután sokáig nézte a kavargó, kékes füstöt, belevágott in medias res.

— Tanácsot kéni jöttem hozzád!

— Mi tekintetben?

— Mindjárt meghallod, de elmondom az előzményeket.

Kényelembe helyeztem magam s vártam Nándor szavait.

— Tegnapelőtt érkeztem haza Tátraházáról. Mint látod, egészségesen, meghizva. A kúra nagyon jót tett. Jó hely is ez a Tátraháza. Nagyszerű fenyves levegője van, számtalan szórakozás, kirándulás s a koszt is elég jó.

Közbeszóltam. — De hát miben akarsz te tanácsot kéni tőlem? Ezt mind ismerem, magam is tapasztaltam.

Erre láthatólag megzavarodott s most már kirukkolt a dologgal.

— Szerelmes vagyok.

— Szent Isten! — kiáltottam fel — tán csak nem bolondultál meg? Kibe? Tátraházán ismerkedtel meg vele?

— Barátom, sokáig analizáltam én is magam. Eleinte nem tudtam eldönteni magamban, hogy tényleg szerelmes vagyok-e, vagy nem? De a jelek, azok mind a mellett szóltak, hogy szerelmes vagyok. Még pedig igazán. Alig vártam reggel a percet, hogy meglássam, hogy megfogjam a kezét, azt a puha, bársonyos kis kezét, hogy beszélhessek vele. S mikor este hazament, órákig ott-ödöngtem az ablaka alatt s szüntelen előttem láttam mosolygó arcát, mindig fülembe csengett kacagása. Ha lefeküdtem, csak rá gondoltam s még álmomban is megjelent előttem.

— Ismerhetsz barátom Miklós, nem vagyok könnyen lobbanó. De amikor tüzet fog a szívem, akkor szeretek igazán, féktelenül.

— Tátraházán is így jártam. Mikor én oda mentem, akkor már ők ott voltak. Egy hétig nem ismertem őket. Végre az Anna-bálon bemutattak, megtudtam, hogy a leány neve Szentgróthy Lili, Szentgróthy Ferenc miniszteri osztálytanácsos leánya. S még azután is egy hétig, csakhogy éppen beszéltem vele. Különb is egy dragonyos fohadnagy udvarolt neki. De amikor láttam, hogy megkülönböztet, hogy amikor a dragonyosnak csak

alig, azt is hidegen válaszol a szavaira, míg nekem jókedvűen, szívesen felel: felbátorodtam.

Ettől kezdve folyton vele voltam, vele sétáltam, együtt tenniszeztünk, együtt tettük a kirándulásokat, szóval mindig együtt voltunk. Egy hét múlva bevallottak egymásnak a szerelmünket! Nemcsak én, hanem ő is bevallotta, hogy szeret! Oh, mily boldog voltam s mily hamar röpi el az az egypár hét. Mikor elváltunk — milyen fájdalmas bucsu volt az! — megcsókoltam a kezét s megigertem, hogy egy hét múlva felmegyek Pestre s megkérem a kezét! Szeretem, ő is szeret. Egymáséinak kell lennünk!

Mikor elhallgatott, rágyujtott újra egy cigarettára s leste a szavaimat.

Először gondolkodtam egy kicsit, azután megszólaltam.

— Engedd meg barátom, hogy egy kis történettel adjam meg a feleletet.

— Kérlek. Ahogy tetszik!

Belekezdtem tehát.

— Tudod, hogy tavaly én is Tátraházán nyaraltam s éppen én ajánlottam neked. Tavalyi élményeim közül azonban nem mondtam el neked egyet. Azt, hogy én is szerelmes voltam, mint te. Örültül, szívem egész hevével. Látod, én is tartózkodó voltam eleinte, én is csak egy hét múlva ismertem meg. S akkor is sokáig kerültem. De amikor láttam, hogy éppen ő az, aki érdeklődik irántam, hogy megkülönböztet a többitől, hogy az én virágjaim t tűzi fel, hogy velem beszél legszívesebben: belébolondultam s én is úgy jártam, mint te. Egy hét múlva bevallottuk egymásnak szerelmünket. Értsd meg te is: kölcsönösen!

Szerelmünk azután csak fokozódott, mélyebb lett. Megigertem neki, hogy feleségül veszem. Kár, hogy az apja nem volt ott, mindjárt megkértem volna. Így azonban el kellett halasztanom addig, amíg a fürdőből hazatérnek Pestre. Mikor tehát elváltunk s én hazajöttem, csak három napig voltam idehaza. A negyediken Pestre utaztam, megkérni a leány kezét.

Mikor viszontláttam, kitörő örömmel üdvözöltem. Ő csak hidegen fogadta. S mikor előhoztam neki a szerelmünket s azt, hogy meg fogom kéni a kezét, fagyos kacajjal kiáltott fel:

— Kis bolond, hát mit gondol? Komolynak vette azt a fürdői idillt? Hiszen az hozzátartozik a fürdői jómulatáshoz! És maga komolynak vette?

Én szédültem, nem akartam hinni ezt a fájdalmas csalódást, mely minden tervemet, jövőmet, boldogságomat, igazi szerelmemet tönkrezúta és ő... ő kacagott!...

Ez a leány Szentgróthy Lili volt, Szentgróthy Ferenc miniszteri osztálytanácsos leánya.



## A Balaton mellől.

*Arra délnek, Tihany felé  
Kinyilott a kék ibolya,  
Gerle madár bűgő párját  
Arra felé hívogatja.*

*Arra délnek, Tihany felé  
Amerre a galambom jár,  
Kék ibolyás völgy ölében  
Fészket rak a gerlice pár.*

*Arra délnek Tihany felé  
Hogy mehessek, alig várom...  
Kék ibolyás völgy ölében  
Kék szemü lány lesz a párom.*

Fejes Gábor.

## Kurucz táborig dal.

*Jó kurucz vitézek,  
Rajta most!  
Üzzük a pokolra  
A tokost.  
Fel hát nyeregbe,  
Szablyát a kezébe,  
Üsd a hátát,  
Hadd szaladjon.  
Ontsd ki vérét,  
Hadd csorogjon;  
Szurd, vágd, nem apád,  
Rajta hát, rajta hát!*

*A kurucznek gyöngy az  
Élete,  
Villog a kezében  
Fegyvere.  
Hogyha kedve szottyán,  
Sarka összekoppan,  
Tánczra perdül,  
Mint az orsó,  
Járja vigan  
A toborzó,  
Fel hát a kupát:  
Most igyunk, rajta hát!*

Oláh Béla.

## Színház.

— Az ösztön. —

A drámának nem lehet feladata az, hogy egy zsurtémát fejtegetsen. Igen divatos, szórakoztató, sőt elmeélesítő társalgásnak minősítem, ha kedélyes összejöveteleken szolidabb méretű filozófiai kérdéseket vitatnak meg a disztíngvált nagyságos asszonyok és a lírai érzelgők; sőt abban is találhatnak némelyek szellemet, ha egyes képes-családilapok hasonló életbevágó kérdések eldöntésére izgatják jóindulatu olvasóikat, de azt nem tartom logikusnak, hogy egy ilyen terjedelmű téma megoldásának három felvonást szenteljünk.

Arra a kérdésre, hogy az ösztön, vagy az ítélő ész irányítja az ember tetteit, teljesen kimerítő feleletet lehet adni egy rövidebb értekezés keretében. Nem szükséges ezért házasságtörési

kísérleteket szenírozni. Végre is a drámának magasabb hivatása van, és a drámairodalomnak egyáltalában nem szolgál előkelősítésére az, ha ilyen csekély fontosságú célok szolgálatába szegődtek.

Kistemeakers darabjának magva egy modern házaspár családi életének egy rövidke jelenete, amely azért játszódik le előttünk, hogy megtudjuk belőle, vajjon az ösztön, vagy pedig a lelkiuralkodik-e rajtunk embereken? Ha ezt a picike témát és ezt az épen nem elsőrangú célt tekintjük, nem fogjuk nagyértékű alkotásnak nevezni ezt a darabot.

Hanem a ma drámaírói már annyira kineveltek bennünket, hogy nem várunk többé egyebet tőlük, mint amit képesek adni. Ma már csak azt keressük a színművekben, hogy apró eseteiket kellő mennyiségű eszprít-vel adják-e be a közönségnek, vagy nem. Ezt a devalvált mértéket alkalmazva, Az ösztön-t igen kiváló alkotásnak fogjuk találni. Írója feltétlenül előkelő tehetség, aki a modern tudásnak minden eszközét kezében tartja és elismerést érdemlő eredménnyel tudja fölhasználni azokat. Bernou orvos esetét annyi művészettel tudja jelenetezni, hogy egy percre abba a családába ringat bennünket, mintha egy nagy tragédiát látnánk magunk előtt. Az utolsó jelenettel a színpadi hatásnak legmagasabb fokát érte el.

Az öntudatos, mindent belátó emberi szellemnek, a körültekintő figyelemmel dolgozó írónak értékes alkotása ez a darab. Valami romantikus fantázia nem találná méltónak magához, de aki becsüli a tudást, csodálni tudja a szellemet, a művészettel konstruáló tehetséget, annak el kell ismernie az érdemét.

A debreceni színtársulatnak határozott eredményt hozott Az ösztön bemutatója. Egy igen jó előadásban volt részünk. A színpadon ezen az estén a művészet dominált. Köszönhető pedig mindez Békésnek, aki Jean Bernou szerepét játszotta.

A többi szereplők nem érdemelnek dicséretet. Hahnel Aranka nagyon, nagyon sok disszonanciát vegyített az előadásba. Talán méltóságára szolgált volna, hogy szerepe nem felelt meg a temperamentumának. De egy mosolya lerombol minden ilyen méltóságot. A második felvonás végjelenete után nagy tapsban volt része. Arcán mosollyal jelent meg a lámpák előtt. Én csak néző voltam, de nem tudtam volna mosolyogni.

Ternyei nem André volt, hanem Ternyei. Vadász urat a nézőtérre sem bocsátanám, nem-hogy a színpadra.

Hanem a Békés játéka szép volt. Eddig is sok kiváló alakítást nyújtott, de ebben a szerepében beigazolta, hogy Istentől megáldott művész. Aki nem véletlenségből lett a közönség kedvence, hanem öntudatos művészettel, de igazi tehetséggel érdemli ki elismerésünket. Gratulálunk a sikeréhez!

## Ifjusági hírek.

**Október 6.** A főiskola hagyományaihoz és a vértanuk emlékéhez méltóan róttá le kegyeletét a Magyar Irodalmi Önképző Társulat a nemzeti gyász évfordulóján. Az a mérhetetlen szomorúság és fájdalom, mely e nap nyomán fakad s nemzeti temetőnk gyászos képét idézi elénk, ott ült mindegyikünk arcán, nem hagyta érinthetlennül a szívek legfájdóbb érzéseket tolmácsoló hurjait sem. Gyászoltunk mindannyian, keseregünk a nemzetet ért súlyos csapáson, mely alatt szabadságunk 13 mártírja hullott alá.

Azonban a gyász csak a pusztulást enyészetet illeti meg. A nyomában fakadó élet új reménységet támaszt a csüggedőkben. Ily reménységek kelnek szívünkben is, habár gyászolunk, mert látjuk, hogy csak életükről mondtak le, míg az általuk képviselt eszme halhatatlanságát tulajdon vérükkel pecsételték meg.

Ezen kettős gondolat, a fájdalmas múlt és a biztató jövő hatotta át okt. 6-iki ünnepélyünket. Ezzel a szép számban megjelent ifjuság a tanárral és a diszes közönséggel méltóképen áldozott a vértanuk emlékének.

Az ünnepély délután 5 órakor vette kezdetét a kolégium dísztermében.

A főiskolai kántus éneke után dr. Ferenczy Gyula, a társulat felügyelő tanára nagyhatású eszmékben gazdag megnyitó beszédet mondott. A gyász kísérteties fényével bevilágított a temetők hármass világába, legkomorabb színekkel festve nagyjaink nemzeti temetőjét, az aradi véres temetőt. Utána Kun Károly th. szavalt erőteljesen, az elkeseredés fájdalmas, a lelkesedés biztató hangján. Majd Vidovich Ernő jh. a M. I. Ö. T. elnöke költői szárnyalású ünnepi emlékbeszédet mondott, megindító képekben varázsolva elénk vértanúink küzdelemteljes, gyászosvégű pályáját. Schenk István jh.-nak dr. Ujfalussy Géza kitűnő zongorakiséréte mellett előadott remek hegedűjátéka után Szabó István th. Ábrányi egyik szép költeményét adta elő nemes pathosszal. A főiskolai kántus éneke fejezte be a szépen sikerült kegyeletos ünnepélyt.

**Szénióri beiktató.** E hó 5-én délelőtt volt a szokásos ünnepélyes és hivatalos szénióri b. iktatás, midőn az ifjuság és tanári kar jelenlétében, az ifjuság feje, képviselője, a legöregebb diák hivatalosan elfoglalja tisztét s leteszi az esküt.

Ez alkalommal dr. Haendel Vilmos akad. igazgató üdvözölve a megjelenteket felkérte az ezidei széniort Miszti Mihályt székfoglaló értekezésének felolvasására, melynek címe volt: Krisztus, mint próféta, tópap és király. Ez értekezés végével a széniort letette esküjét, miután az igazgató beszédet intézett hozzá s az ifjusághoz, mire a széniort válaszolt, köszönetet mondva a tanárikarnak s kérve úgy az ő, mint az ifjuság együttes támogatását. — Jelen volt ez ünnepélyen a tanári kar teljes számmal, azonban az ifjuságot, akit pedig éppen legjobban kellene érdekelnie, alig képviselte 40–50 akadémiai polgár s mi ez az akadémia hallgatóinak majdnem 400-at kitevő számához képest. Pedig mennyivel szebb, mennyivel ünnepélyesebb lenne, ha ez az aktus a tanári kar és az ifjuság teljes jelenlétében történnék évről-évre.

**A Magyar Irodalmi Önképző Társulat** október 13-án tartotta második rendes gyűlését. Némi ünnepélyességet kölcsönzött a gyűlésnek az elnök, Vidovich Ernő székfoglalója, melynek tárgyául a közelmúlt és jelen irodalmi viszonyait választotta. Tiszta képet nyújtó, nagy és határozott vonásokban adott ismertetése során nem mindennapi otthonossággal mutat rá a francia és orosz tulzó realiztikus irány romlasztó hatására. Hazai viszonyainkra s követendő irodalmi működésünkre nézve ennek alapján a romanticizmusnak bizonyos nemét tartja üdvösnek, erkölcsjavítóknak. A lelkes, buzdító szavakkal végződő értekezés után régi szokás szernt együttesen elénekelték a Hymnust.

Rácz Károly szavalt el azután a Bánffy Dénes csókja című balladát. Szép, sikerült előadásnak minősítette a társulat.

Majd Kovács Gábor tartott magvas felolvasást „Hass, alkoss, gyarapíts s a haza fényre derül“ idézet alapján. Lelkes hazafias tüztől áradó felolvasásáért köszönetet szavazott a gyűlés.

Végül Hajdu Árpád adta elő eredeti alakításban óriási hatás mellett az „Obsitos“-t. Szinte megelevenedett előttünk Hary János alakja, oly jóízű zamatossággal beszélt el Hajdu a szédítő füllentéseket. Előadása-keltette derűs hangulatban oszlott szét a társaság.

**Ifjusági nagygyűlés.** Viharos ifjusági gyűlés volt a múlt héten az akademián, melynek legfontosabb tárgya volt a zászlótartók megválasztása. A zászlótörvények értelmében választandó minden évben két zászlótartó és pedig egy a jogi, egy a theologiai szakról. Arra nézve azonban, hogy e két zászlótartót az egyes fakultások külön válasszák, vagy pedig az egész ifjuság, némelyek szerint nincs elég világos intézkedés, noha az egész törvényen átvonuló összetartó, egyetemesítő szellem, de különösen a zászlótartói eskü és a szokás határozottan az utóbbi mellett bizonyít.

E vita közben a hangulat oly izgatott lett s az ellentétek a theologusok és a jogászok egy része közt annyira kiélesedtek, hogy az elnök a gyűlést határozathozatal nélkül bezárta s okt. 13-ra hívta össze ismét, mire a szenvedélyek a többség részéről lecsillapultak. A széniort elejét akarván venni minden további zavarnak, elnöki jogánál fogva a szót egyik párt szónokainak sem adta meg, hanem elrendelte a szavazást a felett, hogy a zászlótartót együtt válassza-e az ifjuság vagy külön az egyes szakok. A kisebbség mindent elkövetett a szavazás megakadályozására és a jegyzőkönyv felolvasását követelte, aminek, mivel e gyűlés az előbbinek folytatása volt, semmi értelme sem lehetett.

Mindazáltal a béke kedvéért ez megtörtént. Amde a szavazást még ekkor is többen megzavarták, mire az elnök egyeseket kiutasított, kiket a párt nagy része önként követett. — Ezzel a rend teljesen helyreállott s a jelenlevők nagy számához képest bámulatos egyetértéssel és csendben folyt le a gyűlés az utolsó számig. Az akad. ifjuság óriási többséggel mondta ki, hogy mindkét zászlótartót az akadémia egyetemes ifjusága választja s ezzel a zászlótörvényeket világossá tette, megerősítette és elejét veendő minden későbbi évi zavarnak, a zászlótörvények közé iktatta. Ezután csaknem egyhangulag választotta meg az ifjuság ez évi zászlótartókul Makfalvi Dósa István jh-t és Soós István th-t. Megható volt a jelenet, midőn a zászlótartók esküje után az ifjuság a zászló alatt egy szívvel-lélekkel elénekelt a Hymnust. — A gyűlés másik tárgya volt a Rákóczi temetésén való képviseltesítés. Az akad. ifjuság képviselőiül kiküldte a főisk. széniort, a jogászelnököt s a két zászlótartót, kik a zászlóval a Rákóczi-kori tógákban fognak megjelenni.

Elhatározta továbbá az ifjuság, hogy nagy Rákóczi ünnepélyt tart, melynek jövedelme az oratóriumi emléktábla felállítására fordítatik, amit még lehetőleg az idén megvalósít. Megalakította a nagygyűlés az egyetemi kirándulásokat előkészítő bizottságot. Oláh Béla indítványára pedig kiküldött egy bizottságot, mely hasson oda, hogy Rákóczi temetése napján az országos gyász alkalmából Debrecenben semmiféle multság ne legyen s Vecsei F. hangversenye elhalasztassék. A gyűlés a legnagyobb rendben ért véget s emelkedett hangulatban oszlott szét. Önként felmerül a kérdés: nem lehetne oly szép egyetértéssel s békében intézni mindent, amely még összhangban szállt fel az örök imádság: „Isten áldd meg a magyart!“ Felelet: igenis lehetne, ha mindenki ura lenne önmagának és szolgálna eszméket, nem pedig embereket.